

Marian Żurowski

"Il canone tridentino sul divorzio per adulterio e l'interpretazione degli autori", Luigi Bressan, Roma 1973 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 17/3-4, 303-304

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W drugim rozpatruje zagadnienie prawa kanonicznego jako prawa, w trzecim zaś jako prawa kościelnego. Następnie zajmuje się stosunkiem prawa do sakramentu, a później do charyzmatu.

Jak już było powyżej zaznaczone, autor słusznie stwierdza, że prawo kościelne musi mieć podstawę teologiczną. Na stronie 124 mówi, że funkcja pozytywna prawa nie może się ograniczyć do ochrony wyłącznie negatywnej subiektywnych uprawnień osób w Kościele.

Zaraz w następnym podrozdziale wyjaśnia swoją koncepcję, że celem prawa kanonicznego jest zapobieganie grzechom. Niewątpliwie prawo kanoniczne, tak samo jak cały Kościół, zmierza do celu zbawczego, jednakże autor nie uwzględnia w sposób wystarczający, przynajmniej w tym kontekście, aspektu społecznego i funkcji organizacyjnej Kościoła. Nie można w danym wypadku wchodzić na teren teologii moralnej, czy innych dziedzin teologii pastoralnej. Prawo kanoniczne powinno zachować swoją własną funkcję organizacyjną i koordynacyjną życia społecznego tej specyficznej wspólnoty, którą jest Kościół. Relacje indywidualne są tylko częścią całej struktury, jaką prawo kanoniczne ma za swój przedmiot.

Dlatego też wychodząc z założeń potrzeby fundamentu teologicznego i uwzględnienia podstawy sakramentalnej w życiu Kościoła nie można z prawa kanonicznego uczynić dziedziny wiedzy teologicznej.

Obszerna ta praca, chociaż niewątpliwie ma dużo spostrzeżeń trafnych, jednakże zyskałaby na wartości przez głębsze uwzględnienie aspektu społecznego obok niezbędnych aspektów teologiczno-eklezjologicznych. Kościół bowiem, chociaż posiada specyficzną naturę i strukturę, ma też właściwe sobie relacje społeczne, którym trzeba przyznać należne miejsce.

Marian Żurowski

Luigi Bressan: Il canone tridentino sul divorzio per adulterio e l'interpretazione degli autori, Roma 1973, wyd. Università Gregoriana, s. XXVII, 366 (cena: 7.500 Lirów).

We współczesnym zainteresowaniu problemami małżeństwa, w szczególności jego nierozzerwalnością, autor podjął się szczegółowej analizy problemu znaczenia doktrynalnego i historii interpretacji siódmego kanonu sesji XXIV Soboru Trydenckiego. Jest to kanon rozważający sprawę rozwiązania małżeństwa z powodu niewierności małżeńskiej. Niewątpliwie tekst jego jest sformułowany w sposób na pierwszy rzut oka trudny. Posiada jednak bardzo bogatą literaturę, która reprezentuje różne opinie. Jedni starają się udowodnić wniosek przemawiający za nierozzerwalnością małżeństwa, drudzy przeciwnie, kwestionują wartość

tego kanonu jako dokumentu o najwyższej randze magisterium kościelnego. Warto zaznaczyć, że nie jest to pierwsza monografia w tej materii. Autor — co należy z uznaniem podkreślić — nie boi się podjąć dyskusji z niektórymi wyjaśnieniami, względnie konkluzjami Fransena, który jako teolog już na ten temat pisał. L. Bressan nie zadowolił się, jak to sam stwierdza we wstępie, zakresem źródeł i literatury uwzględnionym przez P. Fransena, lecz pogłębił je i rozszerzył tło dyskusji, jaka toczyła się wówczas między katolikami i wschodnimi chrześcijanami, a w szczególności protestantami. Uwzględnił on zatem pełniejszy kontekst, w jakim ten kanon powstał. Przeanalizował na nowo dyskusje soborowe, modyfikacje schematów. Mógł to zrobić dzięki wydaniu przez Towarzystwo: Görres Gesellschaft szczegółowych Akt Soboru Trydenckiego. Ze względu więc na szerokie wykorzystanie źródeł nie podawanych przez innych autorów, a także głębszą analizę zebranych materiałów, mamy opracowanie do pewnego stopnia nowe. Całość pracy dzieli się na trzy części. W pierwszej zostało omówione zagadnienie rozwodu z tytułu naruszenia wierności małżeńskiej przed Soborem Trydenckim, w drugiej rozważano poszczególne etapy dyskusji w czasie Soboru Trydenckiego i wreszcie trzecia część zawiera interpretację tego kanonu poczynsz od okresu bezpośrednio następującego po Soborze Trydenckim aż do Soboru Watykańskiego. Jest to więc studium poważne, koło którego nie można przejść obojętnie, ilekroć ktoś będzie zamierzał ten temat na nowo poruszyć.

Praca niewątpliwie zyskałaby, gdyby autor poszerzył jeszcze zakres rozważanej literatury. W wykorzystanych bowiem opracowaniach przeważają dzieła w języku łacińskim, włoskim, francuskim, niemieckim, rzadziej angielskim, a przecież są i opracowania na ten temat w innych językach, które dałyby jeszcze pełniejszy obraz omawianego zagadnienia. Na korzyść dla autora należy poczytać fakt, że nie tylko stara się on zestawić poszczególne teksty i wypowiedzi na dany temat, ale również w miarę możliwości je wartościuje. Całość dzieła, moim zdaniem, należy ocenić pozytywnie, świadczy bowiem o solidnym wkładzie pracy, która doprowadziła autora do końcowych konkluzji. L. Bressan stara się nie tylko wyciągnąć wnioski z poszczególnych analiz autorów, ale również skonfrontować ich wypowiedzi z późniejszymi dokumentami Stolicy Apostolskiej dotyczącymi lub mówiącymi wprost o tej materii.

Marian Zurowski

Dzieło zbiorowe: Robleda, Garofalo, Adnès, Navarrete: Vinculum matrimoniale, Roma 1973, Università Gregoriana, s. 148.

Publikacja ta zawiera artykuły czterech profesorów biorących udział w kursie renowacji kanonicznej dla sędziów kościelnych, organizowanym